

Lausunto selvityksestä ei-kaupallista sijaissynnytystä koskien

Kiitämme mahdollisuudesta lausua sijaissynnytystä koskevassa asiassa. Asiasta tehty selvitys oli erittäin kattava. Pidämme tärkeänä tukea tahattomasti lapsettomien perheellistymismahdollisuuksia ja edistää positiivista suhtautumista syntyvyyteen. Kannatamme ei-kaupallisten sijaissynnytysten sallimista Suomessa siten, että toimintamallin valmistellaan erittäin huolellisesti ja siinä tulee ottaa huomioon kaikki hoidon osapuolet, syntyvän lapsen asema, sijaissynnyttäjän vapaaehtoisuus ja hänen, sekä aiottujen vanhempien roolit, oikeudet ja vastuut.

Ketkä voisivat saada hoitoja?

Aikaisemmin sijaissynnytyksiä tehtiin Suomessa vain naisille, joilta puuttui kohtu. On tärkeää määritellä selkeästi hoidon mahdolliset indikaatiot ja toimia yhdenvertaisuusperiaatteita kunnioittaen. Tahaton lapsettomuus koskee erilaisia henkilöitä ja perhemuotoja, esimerkiksi itsellisiä miehiä ja miespareja, joista monille lapsensaanti on mahdollista ainoastaan sijaissynnytyksen avulla. Hoitopäätös tulisi tehdä yksilöllisesti ilman rajaamista tiettyihin perhemuotoihin. Suomessa sallitaan hedelmöityshoidot luovutetuilla alkioilla, joten emme näe hoitojen rajoittamista ainoastaan geneettisille vanhemmille perusteltuna myöskään sijaisynnytyshoitojen kohdalla. Vanhemmuus on sosiaalista, ei geneettistä. Näissä tilanteissa on usein kyse pitkään lasta toivoneista henkilöistä, joille syntyvä lapsi on erittäin tervetullut. Tämä luo lapselle hyvät kasvun eväät.

Ennakkoselvitykset ja huolellinen valmistelu

Ennen hoitoa tehtävillä ennakkoselvityksillä ja huolellisella valmistautumisella on keskeinen rooli päätöksenteossa. Selvitykset olisi tehtävä moniammatillisessa, asiaan syvästi perehtyneessä ryhmässä ja selvittää sijaisynnytyksjärjestelyn psykologiset, lääketieteelliset, sosiaaliset, taloudelliset, sekä lakinäkökulmat. On varmistuttava kaikki osapuolien vapaaehtoisuudesta ja sitoutumishalukkuudesta, sekä siitä, että osapuolet ovat tietoisia ja ymmärtävät kokonaisuuden tehdessään päätöksen. Kirjallinen sopiminen kaikista hoidon yksityiskohdista on välttämätöntä. Lainsäädännön suunnittelussa tulisi huomioida ennakkoon toimintamallit erilaisille hoidon riskeille. Neuvonta- ja tukitoimien tarjonta on tärkeää ulottaa koko prosessin keston ajaksi ja tarvittaessa sen jälkeen.

Sijaissynnyttäjät rekrytointi

Sijaissynnyttäjän rekrytointi voisi kuulua hoitoa haluavan omalle vastuulle tai vapaaehtoiseksi ilmoittautumisen kautta. Eri osapuolien neuvonnassa ja ennakoarvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vapaaehtoisuudesta varmistautumiseen ja itsemääräämisoikeuden säilyttämiseen.

Toiminnan järjestäminen

Emme pidä perusteltuna hoitojen rajaamista tietyille toimijoille vaan kannatamme asiakkaiden valinnanvapautta hoitopaikan valinnassa. Tällä tavoin saamme koko sektorin panoksen käyttöön, ja hoitojen resursoinnin järjestämisen mahdollisuudet kasvavat. Toiminnan valvonta, seuranta ja raportointi on tärkeää. Ehdotamme sijaissynnytystoiminnan valvonnan toteutusmahdollisuuden selvittämistä Fimean kudoslaitostoiminnan yhteyteen, joka valvoo hedelmöityshoitoklinikoita

tälläkin hetkellä. Hedelmöityshoitoklinikoiden toiminta on tarkoin säädeltyä, rakenteet, säännöllinen tarkastustoiminta ja raportointimenetelmät ovat valmiiksi olemassa. Vanhemmuuden tunnustaminen voisi tapahtua lastenvalvojan kautta, kuten tehdään nytkin usein hedelmöityshoitosten jälkeen.

Korvausten määrittelyn selkeys sijaissynnyttäjälle on erittäin tärkeää. Pidämme kohtuullisena todellisten kustannusten korvaamista sijaissynnyttäjälle.

Hoitojen toteuttaminen Suomessa

Sijaisvanhemmuushoitajärjestelyitä tarvitsevat suuntaavat tällä hetkellä Suomen ulkopuolelle. Nykyään hoitoa tarjotaan jo useissa länsimaissa. Katsomme, että on parempi vaihtoehto tehdä sijaissynnytyksiä Suomessa kuin lähettää ihmisiä ulkomaille hoitoon, jossa kysymyksiä voi kohdemaasta riippuen herättää mm. sijaissynnyttäjien kohtelu ja eri osapuolien oikeuksien toteutuminen, taloudelliset vaikuttimet yms. Huolellinen säätely ja toiminnan seuranta Suomessa tuo lisää turvaa kaikille mukana oleville.